ESBJERG BY- OG ERHVERVSØKONOMISKE OVERSIGTER

7. årgang

Nr. 3. December 1948

Som indfaldsport til Danmark oplever Esbjerg talrige modtagelser... den mest festlige i 1948 var modtagelsen af de danske olympiadedeltagere på englandskajen i Esbjerg, – og med dette foto vender vi os imod det mere saglige og realistiske i to artikler om Esbjerg som industriby og indtægts- og formueforhold i Esbjerg.

Denne gang er vi i stand til at indfri løftet om en oversigt over indtægts- og formueforholdene i Esbjerg. Oversigten er udarbejdet på grundlag af skattestatistikken for skatteåret 1945—46, og det kunne måske synes noget sent først at komme med oversigten nu i 1948, men forklaringen er den, at det store ekstraordinære arbejde for skattevæsenet med formueopgørelsen og eengangsskatten har forsinket statistikkens udarbejdelse betydeligt. Da statistikken for skatteårene 1946—47 og 1947—48 nu foreligger, vil vi imidlertid behandle disse års forhold i et af de nærmest følgende hæfter og således bringe oplysningerne mere à jour.

Foruden vor nye faste rubrik »Fra Esbjerg kommunes arbejdsmark« bringer vi endvidere i dette hæfte den lovede artikel om Esbjergs muligheder som industriby.

Borchorst

stadsdirektør

»Esbjerg«

er udgivet af Esbjerg byråd og Esbjerg Erhvervsråd og redigeret af stadsdirektør Borchorst og erhvervsrådssekretær Ejgil Rasmussen.

Heftet udsendes normalt 3—4 gange årligt og bringer by- og erhvervsøkonomiske artikler og oversigter fra Esbjerg by. Det udsendes gratis til interesserede ved henvendelse til ekspeditionen: Esbjerg erhvervskontor, Torvet, telefon 2579.

*

Næste nummer

udsendes i anledning af købstadens 50 års jubilæum og vil bl. a. indeholde artikler om Esbjergs fremtid og om den udvikling, industrien i Esbjerg i øjeblikket er inde i.

*

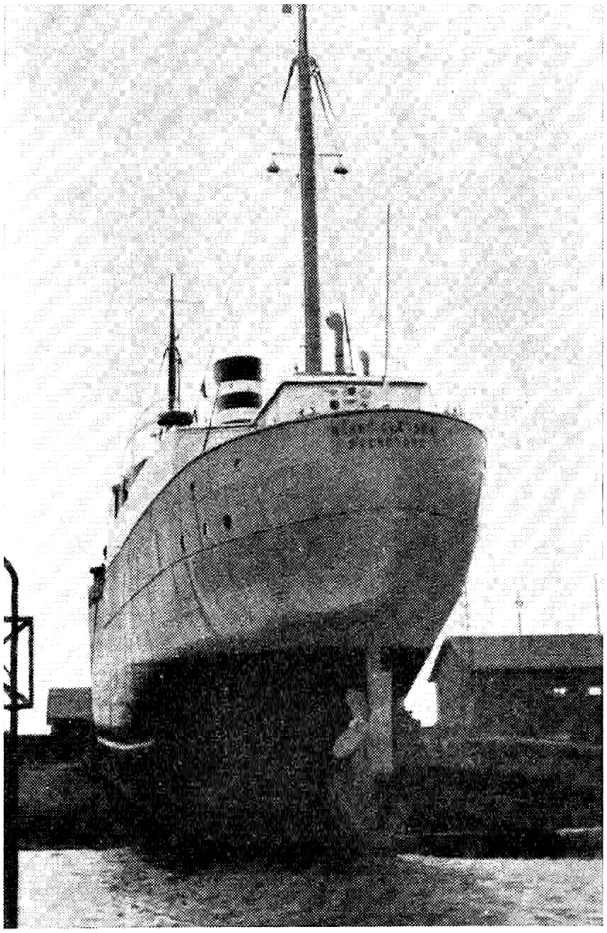
Indhold

Forord ..... side 2
Esbjerg som industriby ..... » 3
Indtægts- og erhvervsforhold ..... » 9
Fra Esbjerg kommunes arbejdsmark » 18

Esbjerg
SOM INDUSTRIBY

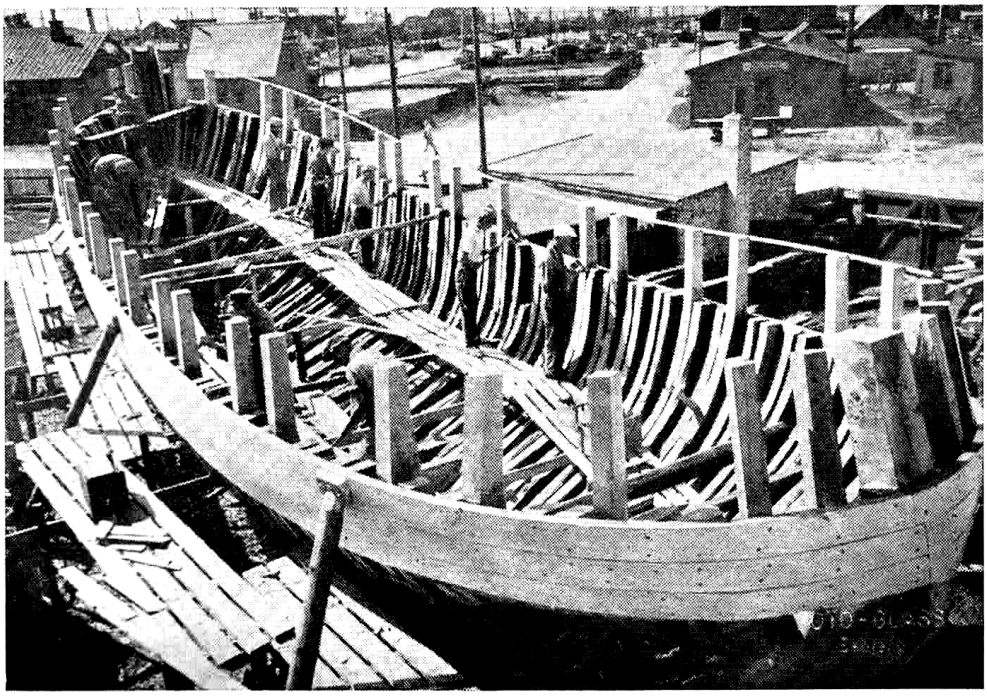
AF LEKTOR, DR. PHIL. STEEN B. BÖCHER

Industriens lokalisering bedømt udelukkende ud fra geografiske synspunkter lader sig ikke gennemføre noget sted på jorden, dertil er denne næringsvej i alt for høj grad afhængig af forhold, der langt snarere er af økonomisk og psykologisk art end af geografisk natur. — Eksempelvis kan det nævnes, at høje skatter kan hindre industriers opvækst, billige og godt beliggende byggegrunde kan fremme den; men ligegyldigt hvor gode betingelser en industri har i starten, afhænger dens trivsel og fremgang dog i meget væsentlig grad af, om den rette leder står i spidsen, og om de rette arbejdere er til at få fat i. Angående dette sidste er det af stor betydning, om der på stedet findes en industriel tradition.

Statens bedding . . . »Hanne Clausen« på bedding

Selv om alle naturlige betingelser for en eller anden industrivirksomhed tilsyneladende er til stede i en by, er det på ingen måde givet, at der virkelig vil op-

Fra et af de 6 kutterværfter

stå en sådan industri. For at tage et eksempel: man kan med rette spørge, hvorfor Århus ikke har et skibsværft; betingelserne for et sådant er utvivlsomt mindst lige så gode der som i Nakskov, Odense og Ålborg, men initiativet har manglet.

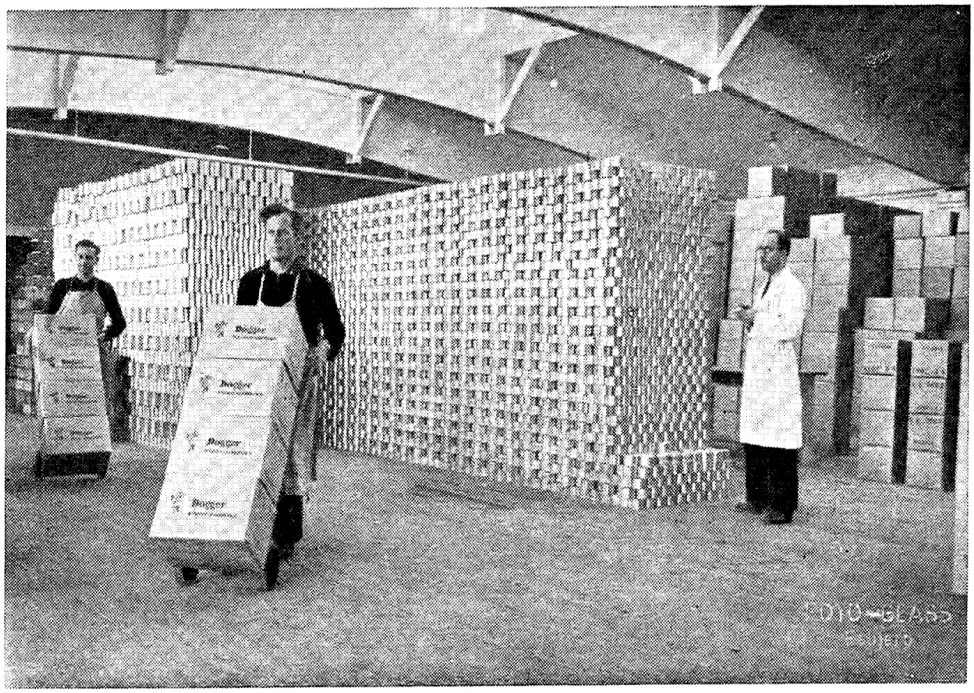
Vil vi kort se på, hvad det er, der må kræves, for at en dansk provinsby skal få en industri af mere end rent lokal betydning, bliver det følgende:

1) Gode importmuligheder for råstoffer, d. v. s. en god havn.
2) Gode afsætningsmuligheder, d. v. s. dels et godt opland, dels gode forbindelser ad jernbane og veje til det øvrige land.
3) Egnede, ikke for dyre, arealer i nærheden af havn og transportmidler.
4) Egnet og tilstrækkelig arbejdskraft.

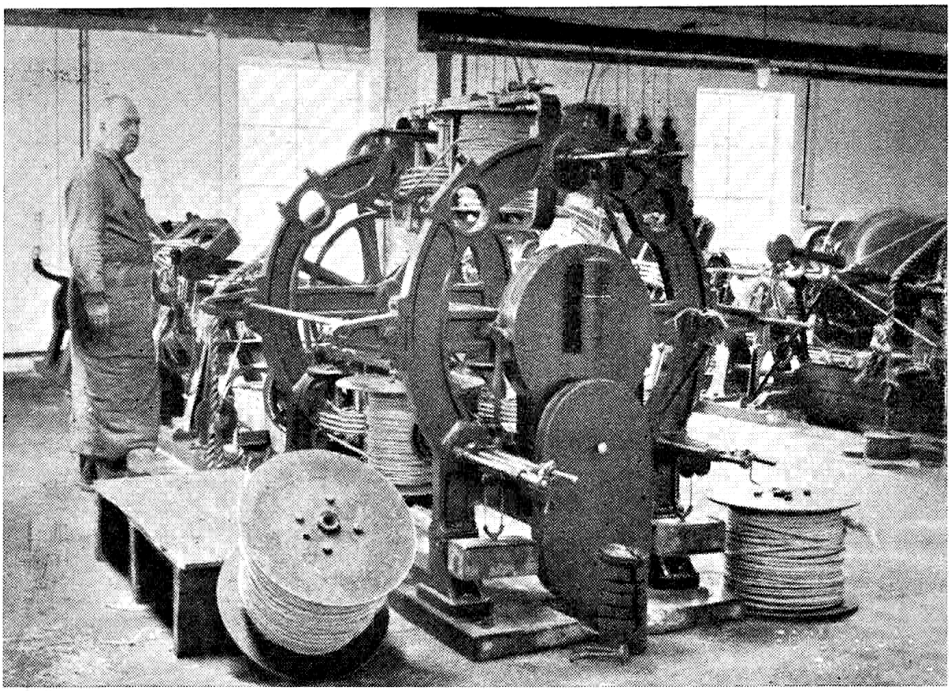
Hertil kommer så, hvad kommunen kan gøre på forskellig måde for at støtte de opvoksende industrier; men dette er jo overvejende økonomiske spørgsmål, som jeg ikke her skal komme nærmere ind på. Kun skal jeg lige nævne, at det særlig for den mindre industri er af stor betydning, om de kommunale værker kan levere strøm til en overkommelig pris og i rigelig mængde.

Overfører vi dette på Esbjerg, ser det ud til, at byen opfylder de fleste af ovennævnte betingelser i ret høj grad. Havnen er god og *oven i købet isfri,* jernbaner og veje er som tidligere omtalt (1.) på det nærmeste så gode, som man kan forlange det, og der vil fremdeles være gode arealer for industrivirksomheder i nærheden af havn og bane, hvilket man, så vidt jeg ved, også har taget hensyn til ved udarbejdelsen af Esbjergs byplan. Også elektricitetsforsyningen er som bekendt i orden. Man skulle således vente, at Esbjerg havde en ret betydelig industri, og måske kan man også sige, at byen i forhold til sin alder har fået en ret stor industri; men en sammenligning med andre provinsbyer af omtrent samme størrelse viser, at der trods alt er et stykke igen, før Esbjergs industri kom-

(1): Henviser til litteraturfortegnelsen side 8.

Esbjerg Hermetikfabrik

Esbjerg Tovværksfabrik tvinder tovværk sammen

mer på højde med industrien i byer som Randers, Vejle, Horsens og Kolding.

Af hensyn til Esbjergs fremtid som industriby har jeg ment, at det ville være af interesse dels at analysere byens nuværende industri, dels at sammenligne den med de nævnte andre provinsbyers. Hertil har jeg benyttet industritællingen fra 1935, der omfatter alle virksomheder under fabrikstilsynet, d. v. s. alle virksomheder med over 5 arbejdere samt en del andre, der af særlige grunde står under tilsynet. Herved får man en nogenlunde god adskillelse mellem industrien og håndværket.

Et kort over Esbjergs industrivirksomheder (fig. 1) viser med al ønskelig tydelighed, at havn og bane er af meget væsentlig betydning. Man ser, hvorledes flertallet af de større virksomheder koncentrerer sig i nærheden af havnen og i kvarteret mellem jernbanestationen og Torvegade. At så mange virksomheder ligger i nærheden af eller på havnen skyldes naturligvis ikke ene det omtalte forhold med råstofimporten, men måske nok så meget, at de på en eller anden måde er knyttet til fiskeriet og havnen som virksomhed.

En nøjere undersøgelse af hvilke industrier, der findes i Esbjerg, viser tydeligt dette forhold. Direkte knyttet til fiskeriet er tovværksfabrikken, skibsbyggerierne og isværkerne. Jernstøberier og maskinfabriker er også for en meget væsentlig del beskæftiget med fremstilling af motorer og andet teknisk tilbehør til fiskerfartøjerne (2). Indirekte er også flødeisfabrikationen et barn af havnen, idet den er knyttet til isværkerne (denne industri er iøvrigt den eneste, hvor Esbjerg er nr. 1 sammenlignet med alle landets øvrige byer incl. København). — Import over havnen er vel for tiden særlig af betydning for dampcentralen, der som et vigtigt led i Jyllands elektricitetsforsyning må være sikret let tilgang af brændsel; den kunne faktisk kun ligge på Esbjerg havn. Under normale forhold betyder beliggenheden lige ved havnen naturligvis også meget for f. eks. Valsemøllen.

(2): Se litteraturfortegnelsen side 8.

	Antal arbejdere × 12*)				
	Esbjerg	Vejle	Randers	Horsens	Kolding
Nærings- og nydelsesmiddelindustri	7.317	4.480	4.101	10.736	6.095
Tekstil- og konfektionsindustri	1.990	17.849	4.846	3.096	7.176
Læderindustri	954	833	831	162	60
Træ- og trævareindustri	1.342	1.149	645	725	961
Sten-, ler- og glasindustri	489	130	314	402	400
Metalindustri	2.480	4.940	10.880	12.573	4.591
Kemisk industri	555	2.358	214	640	1.583
Grafisk industri	1.293	823	1.296	1.846	1.270
Ialt	16.420	32.562	23.127	30.180	22.236
Gennemsnit pr. måned	1.369	2.714	1.927	2.515	1.853
I % af indbyggertallet	3,5	8,7	4,5	7,9	7,3
Produktionsværdi i mill. kr.	42,4	61,8	51,0	52,0	42,6

*) Der angives arbejderantallet × 12 af hensyn til virksomheder med udpræget sæsonarbejde.

Ovenstående tabel og den grafiske fremstilling (fig. 2) viser tydeligt visse ejendommeligheder ved Esbjergs industri. Tekstil- og konfektionsindustrien er meget dårligt repræsenteret i Esbjerg, og metalindustrien er også kun svagt repræsenteret. Grunden til dette forhold må nok søges i, at Esbjerg ikke, således som de ældre danske købstæder, har nogen industrielle traditioner. Når man kender Esbjerg og dens befolkning og ved, hvorledes havet trækker den stærkeste del af ungdommen til sig, får man imidlertid også en mistanke om, at dette

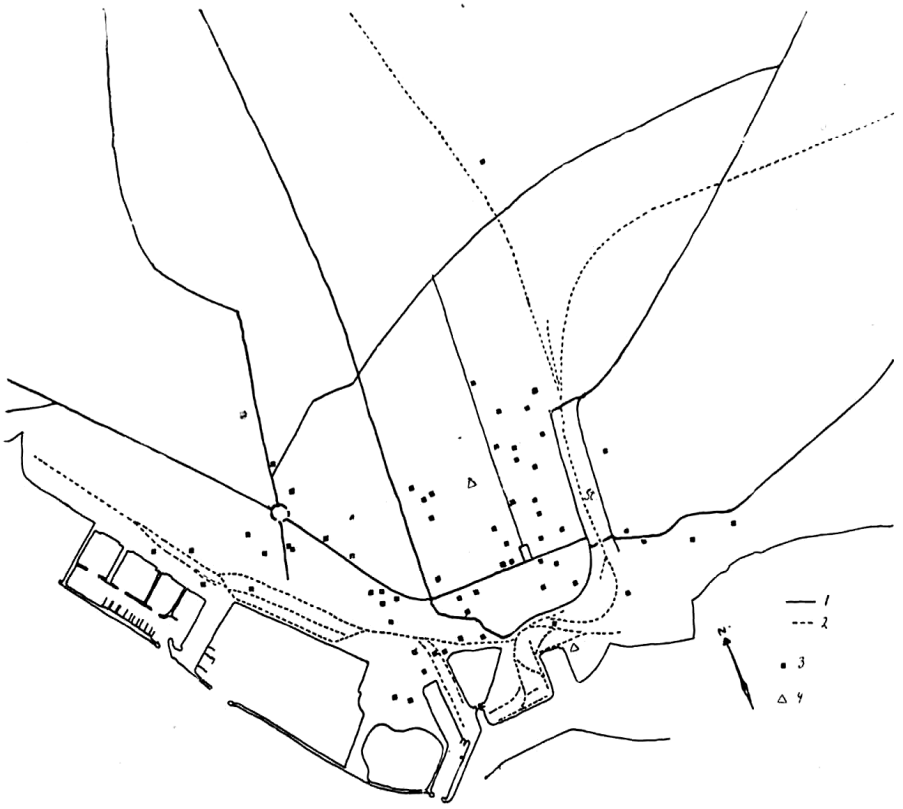

Fig. 1:
Placeringsplan for industrivirksomhederne i Esbjerg

Esbjerg Kittelfabrik

kan betyde mangel på egnet arbejdskraft til jernindustrien. Dette, at en stor mandlig industriarbejderstab til en vis grad må siges at mangle, kan også være en del af forklaringen på den manglende tekstil- og konfektionsindustri, idet disse industrier først og fremmest benytter kvindelig arbejdskraft, der rekrutteres fra arbejderhjemmene.

Et andet bemærkelsesværdigt forhold, der fremgår af tabellen, er, *at produktionsværdien pr. arbejder er større i Esbjerg end i de andre 4 byer.* Også dette kan muligvis skyldes, at byen er ung som industriby, idet virksomhederne så også er nye og derfor forsynet med de mest moderne tekniske hjælpemidler.

Selv om Esbjerg efterhånden har fået en ikke ubetydelig industri, ser man dog, at der endnu er noget igen, før dette erhverv får samme betydning her som i de andre 4 jydske byer. Dette gælder særlig, når man ser på de lidt større virksomheder; 1938 havde Esbjerg kun een virksomhed med over 100 arbejdere (tobaksfabrikken) og kun 8 med over 50 arbejdere. Den allerstørste del af de 870 virksomheder indenfor håndværk og industri, som erhvervstællingen for 1935 omfatter, er altså ganske små og har overvejende karakter af håndværk, idet de ikke blot har ganske få arbejdere, men også i det væsentlige kun arbejder for byen og det nærmeste opland — de har en kundekreds, men ikke et marked.

Da det er tvivlsomt, om Esbjergs øvrige erhverv, særlig fiskeri og handel, vil kunne skaffe beskæftigelse til den stærkt tiltagende befolkning, er det af stor betydning, *at industrien netop her synes at have særlig gode udviklingsmuligheder.* Ganske vist er Esbjergs nærmeste opland knap så godt som de østjydske byers; men til gengæld er Esbjergs opland meget større, og byen kommer i sin egenskab af eksporthavn i forbindelse med meget store dele af Jylland og Fyn. Esbjergs havn er bedre end de andre 4 byers. Det ville således slet ikke være urimeligt at mene, at byens industri i løbet af en ikke uoverskuelig årrække fik en industri af samme størrelse som

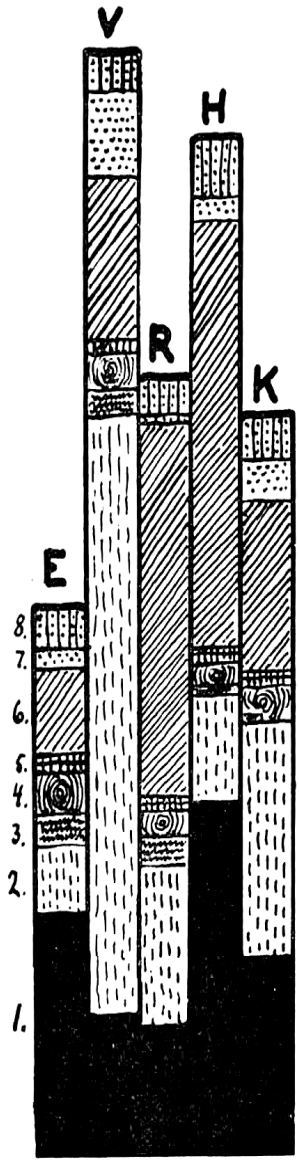

Fig. 2 ((jfr. side 6).
1. Nærings- og nydelsesmiddel-industri,
2. Tekstil- og konfektions-industri,
3. Læderindustri,
4. Trævareindustri,
5. Sten-, ler- og glasindustri,
6. Metalindustri,
7. Kemisk industri,
8. Grafisk industri
i Esbjerg sammenlignet med V: Vejle, R: Randers, H: Horsens, K: Kolding.

f. eks. Horsens. Særlig forekommer det mig sandsynligt, at Esbjergs metalindustri vil vokse betydeligt, og efterhånden som dette sker, vil der også blive en større kvindelig arbejdskraft disponibel for industrien. Mest nærliggende vil det vel være at antage, at denne vil kunne finde beskæftigelse i konfektionsindustrien, der sikkert også må have gode betingelser i Esbjerg. — Om denne udvikling allerede er i gang, ved jeg ikke med sikkerhed; men jeg har en fornemmelse af det. Dette vil imidlertid snart kunne ses, når den kommende erhvervstællings resultater bliver tilgængelige. Een ting er derimod ganske sikkert: det vil vise sig, at produktionsværdien for Esbjergs industri er steget ganske stærkt i tiden under og efter den sidste krig.

Litteratur:

1. Aa. Aagesen: Esbjergs bagland for importvarer.
S. Böcher: Esbjerg og lastbilerne, Esbjerg, nr. 2, 1944.
— Hvor hurtigt kan man komme med toget til en hvilkensomhelst station i landet? Esbjerg, nr. 1, 1946.
— Esbjergs forbindelse med sit opland, Esbjerg, nr. 1, 1948.

2. Esbjerg 1868—1943, s. 138 ff.
Materiale fra universitetets geografiske laboratorium.

EN *Analyse* AF INDTÆGTS- OG ERHVERVSFORHOLD I ESBJERG I ÅRET 1944

I nærværende hefte er for skatteåret 1945—46 givet en oversigt over indtægts- og formueforholdene for de forskellige erhverv i Esbjerg, således som det fremgår af ligningen til personlig opholdskommuneskat. Undersøgelsen er en videreførelse af de tidligere givne lignende oversigter her i tidsskriftet. Den sidste — for skatteåret 1944—45 svarende til kalenderåret 1943 — findes i tidsskriftets nr. 1, marts 1945.

Indkomstbeløbene refererer sig ganske overvejende til kalenderåret 1944 og formuebeløbene til udgangen af dette år.

Som tidligere må det fremhæves, at der ved indkomst overalt forstås den ansatte indkomst, altså den indkomst, der fremkommer efter fradrag af betalte personlige skatter og de i henhold til skatteloven tilladte fradrag for forsikringer, der som bekendt ikke må overstige 400 kr.

I en periode med svingende indkomster vil fradragene for de betalte skatter selvsagt være at have i erindring ved bestemmelsen af indkomstudviklingen for de forskellige erhverv.

For så vidt angår formuen er der bortset fra indbo, gangklæder, smykker o. l. samt ikke forfaldne livsforsikringssummer, idet værdien heraf ikke betragtes som skattepligtig formue.

Endvidere må bemærkes, at de for de enkelte erhverv anførte gennemsnitsindkomster ikke ganske kan tages som udtryk for den indkomst, erhvervet som sådan afkaster, idet indkomstbeløbene omfatter den pågældende skatteyders samlede indkomst, uanset hvorfra den stammer. I denne forbindelse fremhæves, at formueindtægter er medregnet i indkomstbeløbene, selv om formuen helt eller delvis er anbragt udenfor den pågældendes hovederhverv.

Endelig må haves i erindring, at undersøgelsen er baseret på tal, som senere kan være ændret — i opad- eller nedadgående retning — af skåttemyndighederne.

Indkomstudviklingen i Esbjerg.

Det må indledningsvis bemærkes, at indtægterne for første gang er påvirket af Jernes indlemmelse i Esbjerg købstad fra 1. april 1945.

Indlemmelsen medførte, at indbyggertallet steg fra 37.418 til 43.965 eller med 17,5 %.

Denne kendsgerning bør haves i erindring ved bedømmelse af tallene i det følgende.

Af omstående tabel 1 fremgår, at indkomsterne i Esbjerg udgjorde 97,8 mill. kr. i 1944 og siden 1943 er steget med 15,4 mill. kr. svarende til 18,7 % (excl. Jerne hhv. 2,0 mill. kr. og 2,4 %). Siden 1939 er indtægterne steget 62,4 mill. kr. eller 176 % (excl. Jerne hhv. 49,0 mill. kr. og 139 %). Antallet af skatteydere er fra 1943 til 1944 steget med 20,2 %, og den gennemsnitlige indkomst pr. skatteyder udgjorde i 1944 4.830 kr. eller 1,2 % mindre end i 1943. Den gennemsnitlige indkomst pr. indbygger faldt fra 2.239 kr. i 1943 til 2.226 kr. i 1944 eller 0,6 %; siden 1939 er den steget 103,7 %.

Af undersøgelsen for året 1943 frem-

Tabel 1. Indkomstudviklingen i Esbjerg.

År	Samlet ansat indkomst		Antal skatteydere		Gennemsn. indkomst pr. skatteyder		Gennemsn. indkomst pr. indbygger	
	mill. kr.	stign. i %	absolut. tal	stign. i %	kr.	stign. i %	kr.	stign. i %
1939	35,4	22,6	14.860	2,0	2.385	19,9	1.093	17,8
1940	43,4	34,8	15.164	3,0	2.859	30,9	1.298	32,4
1941	58,5	16,6	15.621	2,3	3.743	14,1	1.719	13,1
1942	68,2	20,8	15.975	5,5	4.270	14,1	1.944	15,2
1943	82,4	18,7	16.856	20,2	4.890	÷ 1,2	2.239	÷ 0,6
1944	[1])97,8		20.259		[2])4.830		[3])2.226	

[1]) Heraf Jerne 13,5. [2]) Excl. Jerne 4886. [3]) Excl. Jerne 2255.

Tabel 2. Indkomstudviklingen 1939–44.

År	Hovedstaden	Købstæderne	Sogne-kommunerne	Hele landet	Esbjerg
1939	100	100	100	100	100
1940	96	106	111	104	122
1941	106	122	132	120	165
1942	118	137	143	132	192
1943	126	158	167	150	232
1944	137	179	192	168	[1])276

[1]) Excl. Jerne 239.

Tabel 3. Samlet indkomst i de større jyske byer.

	1939 (1000 kr.)	1940 (1000 kr.)	1941 (1000 kr.)	1942 (1000 kr.)	1943 (1000 kr.)	1944 (1000 kr.)	Stigning 1939—44 %
Århus	116.675	120.429	137.583	159.201	182.598	204.698	75,4
Ålborg	64.503	80.500	86.457	99.515	115.284	123.986	92,4
Esbjerg	35.446	43.356	58.480	68.211	82.431	[1])97.845	[2])176,0
Randers	34.493	36.342	41.042	46.241	55.267	63.080	82,9
Horsens	33.397	33.574	37.225	41.461	48.905	56.426	68,9
Vejle	29.121	30.027	33.768	37.966	42.698	52.926	81,7

[1]) Heraf Jerne 13.484. [2]) Excl. Jerne 139.0

gik det, at indtægtsfremgangen i Esbjerg under krigen lå betydelig over såvel landet som købstæderne taget under eet.

Sættes indtægten i 1939 for de nævnte områder lig 100 (tabel 2), viser det sig, at indtægtsstigningen for landet som helhed under krigen har udgjort 68 %, men for Esbjerg alene 176 % (excl. Jerne 139 %).

Det vil ses, at udviklingen har været forskellig i de forskellige områder, idet landdistrikterne udviser en stigning på 92 %, købstæderne 79 % og hovedstaden kun 37 %.

Også købstæderne viser indbyrdes en forskellig indkomstudvikling. Til belysning heraf er i tabel 3 anført henholdsvis den samlede indkomst i de større jy-

Tabel 4. Gennemsnitlig indkomst pr. indbygger i de større jyske byer.

	1939 kr.	1940 kr.	1941 kr.	1942 kr.	1943 kr.	1944 kr.	Stigning 1939—44 %
Århus.....	1.175	1.207	1.352	1.545	1.752	1.961	66,9
Ålborg.....	1.216	1.443	1.541	1.718	1.920	2.051	68,7
Esbjerg.....	1.093	1.298	1.719	1.944	2.239	2.226	103,7
Randers.....	1.058	1.098	1.219	1,362	1.579	1.797	69,9
Horsens	1.101	1.108	1.213	1.341	1.566	1.807	64,1
Vejle.....	1.157	1.188	1.324	1.473	1.617	2.011	73,8

Tabel 5. Fordelingen af skatteydere på indkomstgrupper.

Indkomstgrupper	Antal skatteydere		Procent	
	1939	1944	1939	1944
Under 2000 kr.....	7.673	5.912	51,6	29,2
2—3000 kr.....	3.092	2.074	20,8	10,2
3—5000 »	3.026	5.538	20,4	27,3
5—7000 »	601	3.409	4,0	16,8
7—10000 »	233	1.737	1,6	8,6
10—20000 »	178	1.176	1,2	5,8
20—100000 »	57	402	0,4	2,0
100000 kr. og derover.....	0	11	—	0,1
	14.860	20.259	100 %	100 %

ske byer og i tabel 4 den gennemsnitlige indkomst pr. indbygger, der i visse relationer er et bedre udtryk for indkomstniveauet end den gennemsnitlige indkomst pr. skatteyder.

Den gennemsnitlige indkomst i de større jydske byer er således under krigen steget med rundt regnet 75 %, medens den i Esbjerg er steget 104 %.

Af betydning for det almindelige velstandsniveau i byen er imidlertid ikke blot gennemsnitsindkomsten, men også hvorledes indtægterne fordeler sig over de forskellige skatteydere.

Til belysning heraf er i tabel 5 anført antallet af skatteydere i de forskellige indkomstgrupper såvel som den procentvise fordeling i årene 1939 og 1944.

Over halvdelen af Esbjergs skatteydere havde således i 1939 en ansat indtægt på under 2.000 kr., i 1944 lå kun ca. 30 % under denne grænse. Ca. 20 % af skatteyderne i 1939 havde en ansat indkomst på mellem 2.000 og 3.000 kr., i 1944 derimod kun ca. 10 %. Af indtægter over 10.000 kr. var der hhv. 1,6 % og 7,9 % i 1939 og 1944.

Den voldsomme stigning i gennemsnitsindkomsten siden 1939 indebærer således ikke alene opståen af få meget store indkomster, men også en stærk oprykning fra de lavere indkomstgrupper til de højere.

Indkomstfordelingen efter erhvervsgrupper.

Erhvervsgrupperingen for 1944 har fulgt de retningslinier, der blev anvendt

ved undersøgelsen for 1943, således at der er mulighed for for alle gruppers vedkommende at foretage en sammenligning mellem disse to år.

Fiskerierhvervet.

Det fremgik af undersøgelsen for året 1942, at fiskerierhvervenes indtægter allerede da var flerdoblet under krigen, især gjaldt dette for fiskeskippere, partfiskere og fiskeeksportører. Således steg fiskeskippernes gennemsnitlige indkomst fra 1939 til 1942 med godt 500 %, og partfiskernes gennemsnitlige indkomst i samme tidsrum med godt 300 %. For fiskeeksportørernes vedkommende var indtægten steget ca. 150 %. Ligeledes kunne gruppen »Andre erhvervsdrivende med erhverv baseret på fiskeri« notere en kraftig indtægtsforøgelse på godt 350 %.

Fiskepakkerne og andre arbejdere ved fiskerierhvervene havde derimod kun haft en indtægtsfremgang, der i det store og hele svarer til de øvrige arbejdere.

De øvrige erhvervsgrupper kunne langt fra følge fiskerierhvervets indtægtsstigning, idet dette erhvervs relative andel i den samlede ansatte indkomst var blevet stærkt forøget.

Fra 1942 til 1943 havde fiskerierhvervene som helhed indtægtsstigning.

Den største indtægtsfremgang havde fiskeeksportørerne, og derefter fulgte — med betydelig mindre stigninger — partfiskerne, fiskepakkerne og arbejderne.

Derimod havde fiskeskipperne og andre erhvervsdrivende med erhverv baseret på fiskeri haft nedgang.

Dette skyldtes dog udelukkende de store beløb, der i 1943 kom til fradrag for betalte skatter, idet fiskeriets udbytte i 1943 var større end nogensinde tidligere under krigen.

Fra 1943 til 1944 havde fiskerierhvervene set under eet en samlet indtægtsnedgang på ca. 4,3 mill. kr. (tabel 6). Såvel fiskeskippere, fiskeeksportører og partfiskere havde nedgang i den gennemsnitlige ansatte indkomst, medens andre selvstændige erhvervsdrivende med erhverv baseret på fiskeri, fiskepakkere og arbejdere havde indtægtsfremgang.

De nævnte nedgange i indkomsterne skyldtes, dels at fiskeriets udbytte var en del mindre i 1944 end i 1943, og dels de beløb, der kom til fradrag for betalte skatter.

Tabel 6. Skatteydere, hvis virksomhed er baseret på fiskerierhverv.

	Antal skatteydere		Samlet ansat indkomst (1000 kr.)		Gennemsnitlig ansat indkomst		Stigning i %	
	1943	1944	1943	1944	1943	1944	1943	1944
Fiskeskippere	336	382	6.845	5.965	20.372	15.615	÷ 20,7	÷ 23,4
Fiskeexportører	83	80	3.614	1.245	43.540	15.564	120,9	÷ 64,3
Andre selvstændige erhvervsdrivende med erhverv baseret på fiskeri	37	38	528	745	14.259	19.608	÷ 26,6	37,3
Partfiskere	1.001	1.096	10.105	8.731	10.094	7.966	4,7	÷ 21,1
Fiskepakkere	397	275	1.657	1.277	4.174	4.643	25,4	11,2
Andre arbejdere ved fiskeri	256	326	973	1.425	3.801	4.372	3,7	15,0
	2.110	2.197	23.721	19.388				

Tabel 7. Formueforhold for skatteydere, hvis virksomhed er baseret på fiskerierhverv.

	Antal skatteydere med formue		Samlet formue (1000 kr.)		Gennemsnitlig formue pr. formueskatteyder	
	1943	1944	1943	1944	1943	1944
Fiskeskippere	314	332	24.325	26.424	77.469	79.590
Fiskeexportører	71	74	6.917	6.768	97.431	91.457
Andre erhvervsdrivende m. erhverv baseret på fiskeri	32	35	1.513	3.895	47.272	111.300
Partfiskere	264	285	2.512	2.178	9.514	7.643
Fiskepakkere	59	37	220	222	3.722	5.992
Andre arbejd. v. fiskeri	38	47	238	262	6.268	5.572
	778	810	35.725	39.750	—	—

Tabel 8. Selvstændige ved håndværk og industri.

	Antal skatteydere	Samlet indkomst (1000 kr.)	Gnmsntl. indtægt kr.	Antal skatteydere m. formue	Samlet formue (1000 kr.)	Gnmsntl. formue pr. formue-skatteyder
1943	565	4.220	7.468	394	7.545	19.149
1944	645	5.618	8.711	438	12.275	28.026

Antallet af personer direkte tilknyttet fiskeriet udgjorde i 1944 10,8 % af byens skatteydere, og deres andel af den samlede indkomst i byen var ca. 19,8 %. I 1943 var de tilsvarende tal 12,5 og 28,8%.

I ovenstående tabel 7 er til belysning af formueforholdene anført antal personer med formue, den samlede formue indenfor de forskellige erhverv samt den gennemsnitlige formue pr. formueskatteyder.

En direkte sammenstilling af indtægts- og formuebevægelserne, med det formål at finde opsparingsviljen i de forskellige erhverv, er ikke mulig, men at der ud af de store indtægter har fundet en betydelig opsparing sted er utvivlsomt.

I 1939 var den samlede formue for personer tilknyttet fiskeriet ca. 7 mill. kr., medens den i 1944 udgjorde 39,8 mill. kr.

Det kan nævnes, at fiskeskipperne, der i 1939 havde en samlet formue på ca. 4 mill. kr., i 1943 ca. ejede 24 mill. kr. og i 1944 26 mill. kr. For fiskeeksportørernes vedkommende var de samme tal ca. 1,3 mill. 6,9 og 6,7 mill. kr. og for partfiskerne 0,3 mill., 2,5 mill. og 2,2 mill. kr.

Håndværk og industri.

Indtægterne for håndværk og industri steg fra 1939 til 1942 ca. 75 %. Selv om dette gennemsnitstal i nogen grad var påvirket af enkelte meget store indtægter, måtte det dog siges, at indtægtsfremgangen havde været generel, ikke alene fra skatteyder til skatteyder, men også fagmæssigt set.

Indtægtsstigningen fortsatte i 1943, idet den gennemsnitlige indkomst således steg ca. 29 %, noget mere end den

samlede indtægt i byen, der steg ca. 21 %.

Udviklingen fra 1943 til 1944 er skitseret i tabel 8.

Indtægterne er trods den stigende materialeknaphed fortsat steget. Den gennemsnitlige indkomst steg således fra 1943 til 1944 ca. 16,7 %.

Som i tidligere undersøgelser er der også denne gang foretaget en særskilt opgørelse over indkomsterne i de vigtigste fag indenfor byggehåndværket. Resultatet heraf er i tabel 9 sammenholdt med tallene fra 1943.

For alle de nævnte håndværksfag, har der fundet meget betydelige indkomststigninger sted under krigen. Det er imidlertid karakteristisk, at de tidligere års meget kraftige fremgang er standset i 1944.

Handel.

I tabel 10 angives antallet af skatteydere indenfor handel (incl. restauratører), deres samlede ansatte indkomst og gennemsnitsindkomsten i 1943 og 1944.

Fra 1942 til 1943 steg de selvstændige handlendes gennemsnitsindkomst 26 % til ca. 13.300 kr. Da gennemsnitsindkomsten i 1939 var ca. 5.150 kr., havde de handlende gennem krigsårene gennemsnitlig forøget indkomsterne med ca. 160 %. Denne stærke stigning i gennemsnitsindkomsten afløstes i 1944 af et fald på ca. 10,7 %.

Tabel 10. Handelsstanden.

År	Antal skatteydere	Samlet ans. indkomst (1000 kr.)	Gennemsnitlig indkomst
			kr.
1943.....	707	9.429	13.337
1944.....	841	10.009	11.902

Arbejderklassen.

Under hensyn til de for Esbjerg så vigtige erhverv — fiskeriet og søfarten — er der ved opdeling af arbejderklassen forsøgt udskilt de personer, der knytter sig til disse virksomheder.

Bortset fra fiskeriarbejderne og den til søfarten knyttede arbejderstab, behandles samtlige arbejdere under eet.

I tabel 11 er angivet antallet af arbejdere, disses samlede indkomst og den gennemsnitlige indkomst.

Det fremgår heraf, at den stærke stigning i antallet af arbejdere, der blev konstateret fra 1941 til 1942 og i 1943 er fortsat i 1944. Antallet af havnearbejdere er steget fra 93 til 123 siden 1943, men antallet ligger fortsat — og som det var at vente — langt under førkrigsan-

Tabel 9. Indkomsterne indenfor byggehåndværket.

	Antal skatteydere		Samlet indkomst		Gennemsnitlig indkomst		Stigning i % i gnmsntl. indk.	
	1943	1944	1943	1944	1943	1944	1943	1944
Murermestre.....	38	46	553.225	678.644	14.559	14.753	15	1,3
Tømrermestre.....	28	35	298.715	380.022	10.668	10.858	10	1,8
Snedkermestre.....	36	42	286.908	337.131	7.970	8.027	14	0,7
Malermestre.....	50	63	427.914	584.074	8.558	9.271	36	8,3
Glarmestre.....	8	10	65.100	87,372	8.138	8.737	62	7,4
Blikkenslagere, vand- og gasmestre.....	16	18	184.710	132.925	11.544	7.385	4	÷ 36,0

Tabel 11. Arbejderklassen.

	Antal skatteydere		Samlet ansat indk. (1000 kr.)		Gnmsntl. ansat indkomst		Stigning i gnmsntl. indkomst	
	1943	1944	1943	1944	1943	1944	1943	1944
Havnearbejdere	93	123	413	566	4.442	4.605	19,3	3,9
Fiskepakkere.....	397	275	1.657	1.277	4.174	4.643	25,4	11,2
Arbejdere ved andet erhverv baseret på fiskeri	256	326	973	1.425	3.801	4.372	3,7	15,0
Underordnet mandskab ved søtransport	41	189	94	852	2.290	4.510	÷ 1,2	96,9
Øvrige arbejdere	5.541	7.043	21.751	30.592	3.925	4.344	23,4	10,7
	6.328	7.956	24.888	34.712	3.933	4.364	22,5	10,9

tallet ca. 700. Det samme gælder for det underordnede mandskab ved søtransport, der før krigen androg op mod 400, men nu kun ca. halvdelen af det normale, idet det dog maa fremhæves, at der ligesom for havnearbejdernes vedkommende har været stigning i antallet siden 1943. Grunden til faldet i antallet af fiskepakkere skyldes, at en del af disse i 1944 — som i 1943 — har indtjent de største lønbeløb ved midlertidigt arbejde udenfor erhvervet, og derfor er henregnet til gruppen »Øvrige Arbejdere«.

Set under et steg arbejdernes gennemsnitsindkomst fra 1942 til 1943 ca. 22 %, hvilket svarede til stigningen i hele bysamfundets indkomst, medens stigningen fra 1943 til 1944 kun udgjorde ca. 10 %.

Tabel 12. Beregnet »realindtægt« for arbejderne.

	Index for leveomkostn.	Index for gennemsnitsindk.	Index for realindtægt
1939 gst.	100	100	100
1940 »	125	117	94
1941 »	145	128	88
1942 »	150	153	102
1943 »	152	187	123
1944 »	156	207	133

Antallet af arbejdere udgør ca. 39,3 % af byens skatteydere, men deres indkomst kun 36,6 %.

I tabel 12 ses bevægelserne i leveomkostningerne i de esbjergensiske arbejderes gennemsnitlige indkomst, samt, som et ganske vist ufuldstændigt udtryk for levevilkårene, den heraf beregnede »realindtægt«.

Det må bemærkes, at index for leveomkostningerne er beregnet på grundlag af det officielle pristal, der som bekendt ikke tager hensyn til varernes efterhånden stærke kvalitetsforringelse. Alene af den grund vil således den beregnede realindtægt ikke give noget fuldgyldigt billede af arbejdernes levevilkår.

Tjenestemænd og funktionærer.

I tabel 13 er anført antallet af tjenestemænd og kontorpersonale samt de tekniske funktionærer og butikspersonale, deres samlede ansatte indkomst samt gennemsnitsindkomsten i 1943 og 1944.

Disse personer udgør ca. 16,5 % af byens skatteydere og havde i 1944 16,6 % af den samlede ansatte indkomst. For de tekniske funktionærer og butikspersonalet har 1944 bragt stigning i den gennemsnitlige indkomst på ca. 11,9 %, og

Tabel 13. Tjenestemænd og privat ansatte funktionærer og medhjælpere.

	Antal skatteydere		Samlet indkomst (1000 kr.)		Gennemsnitlig indkomst	
	1943	1944	1943	1944	1943	1944
Tekniske funktionærer og butikspersonale.....	1.026	1.214	4.316	5.715	4.206	4.708
Tjenestemænd og kontorpersonale.....	1.868	2.141	8.387	10.499	4.490	4.904

for tjenestemændene og kontorpersonalet har stigningen udgjort ca. 9,2 %. Indkomsterne for disse personer ligger iøvrigt på samme niveau som i øvrige byer, og der frembyder sig intet særligt at bemærke sammenlignet med landet som helhed.

Liberale erhverv.

Antallet af personer med liberalt erhverv, der i 1943 udgjorde ialt 192, voksede i 1944 til 201. Den gennemsnitlige indkomst, der i 1943 var 8.939 kr., udgjorde i 1944 9.373 kr. Førkrigsindtægten for denne gruppe var gennemsnitlig 6.980 kr., således at den i løbet af krigsårene er steget ca. 34 %. For lægerne, sagførerne og tandlægerne er der i tabel 14 foretaget en speciel opgørelse, der viser bevægelserne i gennemsnitsindkomsten.

Tabel 14. Lægers og sagføreres gennemsnitsindkomst.

	Læger	Sagførere	Tandlæger
	kr.	kr.	kr.
1940.....	10.900	11.900	—
1941.....	14.900	18.700	—
1942.....	17.830	21.070	—
1943.....	18.160	19.240	16.100
1944.....	18.751	25.542	14.930

Vedrørende tandlægerne bemærkes, at der ikke før 1943 er foretaget nogen speciel opgørelse.

Resumé.

Den indkomststigning, der fandt sted i krigens tre første år, standsede tilsyneladende i krigens fjerde år, således var den gennemsnitlige indkomst pr. skatteyder faldende i forhold til 1943; men for Esbjerg excl. Jerne var der i sammenligning med 1943 en indkomststigning, der dog var så beskeden, at der må tales om stilstand.

Karakteristisk for 1944 er også, at fiskerierhvervets indkomster faldt fra 23,7 mill. kr. til 19,4 mill. kr. trods en mindre forøgelse i antallet af skatteydere.

Håndværk og industri har atter kunnet fremvise stigning i den gennemsnitlige indkomst, men det bemærkes, at byggehåndværkerne, der i krigens tre første år havde ekstraordinært stærke stigninger, praktisk ikke havde nogen stigning i 1944.

Arbejderne, tjenestemændene, butiks- og kontorpersonale havde en del mindre stigning i den gennemsnitlige indkomst i 1944 end i 1943, men stigningen lå en del over den gennemsnitlige stigning. Ved bedømmelse, i forhold til de selvstændige erhvervsdrivende, må erindres, at ligningen overfor arbejderne m. v. er meget nær 100 % rigtig, medens dette ikke i alle tilfælde kan siges for de selvstændiges vedkommende. Forskellen mellem de virkelige indkomster vil således være større end den her fremkomne.

Samtidig med stigningen i indkomsten har der fundet en betydelig forøgelse af formuen sted, idet den samlede formue i 1944 udgjorde 137 mill. kr. mod 107 mill. kr. i 1943 og 56 mill. kr. i 1939.

Tabel 15. Samlet indkomst- og erhvervsfordeling.

Erhverv	Antal skatteydere		Ansat indkomst (1000 kr.)		Gennemsnitsindk. pr. skatteyder		Forskydning i den gnmsntl. indk. fra	
	1943	1944	1943	1944	1943	1944	1942—43	1943—44
					kr.	kr.	%	%
Selvstændige erhvervsdrivende udenf. fiskeriet	1.497	1.781	17.074,1	19.660,2	11.406	11.039	+ 22,9	÷ 3,2
Selvstændige erhvervsdrivende i forbindelse med fiskeri	456	500	10.986,4	7.955,3	24.093	15.911	+ 0,1	÷ 33,9
Liberale erhverv	192	201	1.716,2	1.884,1	8.939	9.373	÷ 1,0	+ 4,9
Ialt selvstændige	2.145	2.482	29.776,7	29.499,6	13.882	11.885	+ 14,4	÷ 14,4
Tekniske funktionærer og butikspersonale	1.026	1.214	4.315,8	5.715,5	4.206	4.708	+ 25,5	+ 11,9
Tjenestemænd o. lign. samt kontorpersonale	1.868	2.141	8.387,5	10.499,3	4.490	4.904	+ 5,7	+ 9,2
Ialt funktionærer	2.894	3.355	12.703,3	16.214,8	4.390	4.833	+ 14,1	+ 10,1
Arbejdere udenf. fiskeri (herunder havnearb.)	5.634	7.166	22.164,2	31.158,4	3.934	4.348	+ 23,2	+ 10,5
Arbejdere ved fiskerierhverv	653	601	2.630,1	2.702,3	4.028	4.496	+ 16,7	+ 11,2
Partfiskere	1.001	1.096	10.104,5	8.731,5	10.094	7.966	+ 4,7	÷ 21,1
Ialt arbejdere	7.288	8.863	34.898,8	42.592,2	4.789	4.806	+ 15,6	+ 0,4
Overordnet mandskab ved søtransport	73	98	253,8	571,4	3.477	5.831	÷ 8,3	+ 67,7
Underordnet mandskab ved søtransport	41	189	93,9	852,4	2.290	4.510	÷ 1,2	+ 96,9
Ialt søfolk	114	287	347,7	1.423,8	3.050	4.961	+ 0,9	+ 62,7
Husassistenter m. fl.	1.099	1.320	1.396,8	1.971,6	1.271	1.494	+ 10,9	+ 17,5
Personer uden erhverv	2.411	2.824	2.448,6	3.380,2	1.016	1.197	+ 6,4	+ 17,8
Lærlinge og elever	732	774	491,4	782,6	671	1.011	+ 16,7	+ 50,7
Andre og uangivne erhverv (herunder gartnere og landbrugere)	173	354	367,4	1.980,0	2.124	5.593	÷ 24,2	+163,3
Ialt husass., pension., lærl. m. v.	4.415	5.272	4.704,2	8.114,4	1.066	1.539	+ 6,0	+ 44,4
Samtl. erhvervsgrupper	16.856	20.259	82.430,7	97.844,8	4.890	4.830	+ 14,5	÷ 1,2

FRA ESBJERG KOMMUNES arbejdsmark

Tallet af indenbys skolesøgende elever i samtl. skoler	5.855 (tilg. 210)
Tallet af udenbys skolesøgende elever i samtl. skoler	150 (tilg. 5)
Tallet af elever i Esbjerg kommuneskoler	5.450 (tilg. 232)
Tallet af undervisningspligtige børn i Esbjerg	4.678 (tilg. 66)

De undervisningspligtige børn udgjorde 10,43 pct. af byens indbyggerantal, der af folkeregistret var opgjort til 44.840 pr. 1. januar 1947.

(Skoledirektørens beretning).

*

	Klasser	børn
Grundskolen	142	3.799
Eksamensfri mellemskole	35	827
Eksamens-mlsk. og realkl.	30	699
Præliminærklasser	2	30
Hjælpeklasser og rep.kl.	8	95
Tilsammen	217	5.450

(Skoledirektørens beretning).

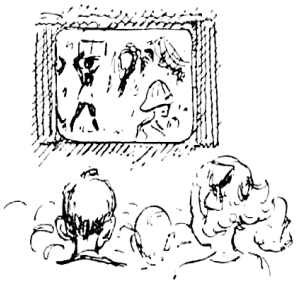
Ved skoletandplejen blev behandlet 2023 piger og 1958 drenge, i alt 3981 elever

På disse er udført følgende behandlinger:

	Piger	drenge	ialt
Nervebehandlinger	176	152	328
Sølvplomber	3.856	2.756	6.612
Emaljeplomber	1.170	737	1.907
Cementplomber	176	173	349
Tandudtrækninger, blivende tænder	251	229	480
Tandudtrækninger, mælketænder	436	387	823
Andre behandlinger	1.373	969	2.342
Andre behandlinger, mælketænder	411	335	746
	7.849	5.738	13.587

Der er foretaget bedøvelse af tandkødet i ca. 1500 tilfælde, reguleringer i 64 tilfælde. Der er lavet 14 stifttænder, 6 støbte kroner, taget 145 røntgenbilleder og udført 17 operationer.

(Skoledirektørens beretning).

I Esbjerg og omegns skolebio har abonnementstallet i 1946—47 været 3090 elever, der hver har betalt 1 kr. for 3 forestillinger. I oktober vistes »Stanley og Livingstone«, den film, som vi i 1939 startede med, og også denne gang vakte den stor glæde hos tilskuerne. I november viste vi en film om Florence Nightingales liv og virke, »Den hvide Engel«. Den tredie film var »Lord Jeff«, en film om drenge på en skole, hvor de uddannes til sømænd.

Der har i årets løb været rettet en del henvendelser til skolebio fra andre byer,

som var interesseret i at oprette en lignende organisation. Resultatet er blevet, at Nordby er begyndt i sæsonen 1946—47, og at Fredericia er i gang med indmeldelser til sæsonen 1947—48. Forhåbentlig vil flere byer følge efter i dette arbejde på at vejlede børnene i valget af film. Hele spørgsmålet om børns og unges forhold til filmen er forøvrigt taget op til undersøgelse i et af Statens Ungdomskommission nedsat udvalg.

(Skoledirektørens beretning).

Antallet af aldersrentemodtagere udgjorde pr. 31. marts 1947:

Ægtepar	336
Enlige mænd	423
Enlige kvinder	769

Den samlede udgift til aldersrentemodtagere i henhold til lov om folkeforsikring har i året 1946—47 andraget kr. 2.779.356,84.

(Socialvæsenets beretning).

*

Esbjerg kommunes alderdomshjem er opført i året 1929, og den samlede anlægsudgift har andraget kr. 474.940,82.

Hjemmet omfatter en »almindelig afdeling« bestående af 64 værelser til enlige og 6 værelser til ægtepar samt en »sygeafdeling« med 3 sygestuer beregnet til 12 personer.

Der føres fælleshusholdning for pleje- og sygeafdelinger. Køkkenet er indrettet i kælderetagen, og maden transporteres herfra gennem elevator til afdelingerne.

I hjemmets festsal — der er beliggende i stueetagen — afholdes en gang ugentlig gudstjeneste, hvorhos der her tillige lejlighedsvis arrangeres forskellig underholdning for beboerne.

Alderdomshjemmets beliggenhed — umiddelbart grænsende til kommunens lystskove og parkanlæg — muliggør tillige, at beboerne i sommertiden kan nyde naturen i rigt mål.

I 1946—47 havde 123 rentemodtagere ophold på alderdomshjemmet.

Det samlede antal belægningsdage var 22.340 eller gennemsnitlig pr. dag 61,2 personer.

Det samlede antal belægningsdage på sygeafdelingen var 4.070 eller gennemsnitlig pr. dag 11,2 personer.

(Socialvæsenets beretning).

*

I henhold til lovene om offentlig forsorg og folkeforsikring er der i regnskabsåret 1946—47 ydet understøttelse til:

1.337 ægtefæller,
919 enlige mænd,
1.638 enlige kvinder.

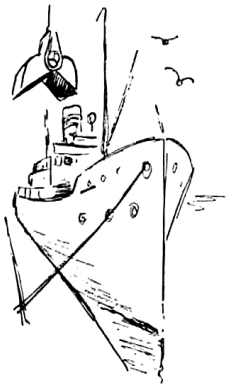
Ialt 3.894 hovedpersoner med 3.507 bipersoner (1.337 hustruer og 2.170 børn).

Det samlede antal understøttede personer, 7.401 hoved- og bipersoner, udgør 16,47 pct. af indbyggerantallet pr. 31. marts 1947 (44.922).

Kommunens samlede udgifter til offentlig forsorg androg	kr. 1.790.668,15
Kommunens samlede udgifter til folkeforsikring androg	» 1.848.018,23
Ialt	kr. 3.638.686,38

hvilket giver en gennemsnitsudgift pr. indbygger, efter at tilskudet fra udligningsfonden, kr. 951.924,55, er fradraget, af kr. 59,81.

(Socialvæsenets beretning).

Der blev brugt til afgasning 14.710,3 tons kul, hvoraf ca. 85 % var westfalske og ca. 15 % polske gaskul. Leveringen fandt som tidligere sted i fællesskab med de øvrige vestjyske gasværker gennem J. Willemoes Kulforretning A/S, Esbjerg. Leverancerne foregik over Esbjerg havn bortset fra et mindre parti kul, der i januar, hvor forsyningerne gik trægt, måtte tilføres pr. bane fra Århus.

Kullene var gennemgående ret gasfattige, men gav tilfredsstillende koks- og tjæreudbytte. Der blev 1000 kg kul produceret til salg: 369 m³ gas (gasværkets forbrug samt svind og tab ikke medregnet), 12,6 hl. koks (hele, knuste, små og smuld), ca. 45 kg vandfri tjære og 600 kg damp, (der dækker værkets forbrug til dampmaskiner og opvarmning).

(Gasværkets beretning).

*

Der har i årets løb fundet en tilgang sted af ialt 263 nye forbrugere, repræsenterende 5.475 lamper og 367 HK i motorer.

Den samlede tilslutning var herefter pr. 31/3 1947 207.591 lamper og 16.637 HK i motorer.

Elektricitetsforsyningens køb af elektricitet hos Sydvestjyllands forenede Elektricitetsværker blev 17.518.813 kWh imod 13.649.012 kWh det foregående år. Stigningen har således været 28,3 %. Maksimalbelastningen er steget fra 3.085 kW til 3.704 kW eller med 20,1 %.

Benyttelsestiden på maksimum er blevet forbedret fra 4.424 timer i 1945—46 til 4.730 timer i 1946—47.

Salget af elektricitet til forbrugerne blev ialt 15.800.921 kWh. Tabet i ledningsnet, ensrettere og transformatorer har altså beløbet sig til 1.717.892 kWh eller 9,8 % af den købte mængde elektricitet.

(Elektricitetsforsyningens beretning).

*

Esbjerg har i 1946 fået sin forsyning af mælk fra flg. 5 mejerier:

Esbjerg Andelsmejeri:
302 besætninger med ca. 2.624 køer
Esbjerg ny Andelsmejeri:
170 besætninger med ca. 1.620 køer
Esbjerg Mælkeforsyning:
66 besætninger med ca. 875 køer
Bryndum Andelsmejeri:
116 besætninger med ca. 1.152 køer
Vesterbyens Mejeri:
42 besætninger med ca. 429 køer
ialt 696 besætninger med ca. 6.730 køer.

(Mælkekontrollens beretning).

Den kommunale sygepleje har i det forløbne år ydet pleje til 1506 patienter, 275 mænd, 1051 kvinder, 180 børn + ved barselsygeplejen 156 spædbørn.

Sygebesøgenes antal er 52834 besøg + 12 nattevagter.